

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD
POBOČKA V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ
1961

BRNO 1962

Nález jámy z okruhu malované keramiky v Kobeřicích /okr.Opava/.

Jiří Pavelčík

Východně od nově otvíraného sádrovcového dolu, ležícího severně od obce, zjistil J.Macoun z ÚÚG Praha pravěký objekt, který na základě jeho upozornění prozkoumali pracovníci opavské expositury. Byla to částečně poškozená nevelká kotlovitá jáma, která se nacházela na okraji menší, k jihu exponované ostrožny. Získali jsme z ní kolekci rohovecových artefaktů/čepelí s nepravidelně oštípanými hranami; čepelí s doprava či doleva skloněnými retušovanými rovnými nebo oblými čely; čepel s pravou hranou upravenou v jemnou pilku a levou retušovanou z dorsální strany, čepelovitá škrabadla s rovnými nebo vrubovitým retušovaným čelem a rydlo na zlomené čepeli/, polovinu hliněného korálu s provrtem tvaru V, zlomek konické pokličky s ulomeným, patrně zoomorfním držadlem, úlomek vysoké nožky mísy a řadu střepů z různých nádob, mezi nimiž převládají úlomky kalichovitých hrdel mísovitých nádob. Na základě rozboru získaného materiálu lze jámu synchronisovat s mladším stupněm moravské malované keramiky. Nemůžeme však plně rozhodnout, zdali ještě náleží do jejího kulturního okruhu nebo zda se již více přiklání k otické skupině.

Fund einer Grube aus der Zeit mit mähr. bemalter Keramik in Kobeřice/Bez. Opava/. Nördlich von der Gemeinde Kobeřice /Bez. Opava/ bargen Angestellte der Expositur in Opava den Inhalt einer kleineren kesselförmigen Grube. Auf Grund des keramischen Materiales können wir sie als gleichzeitig mit der jüngeren Stufe der mähr. bemalten Keramik betrachten.

Výzkum výšinného sídliště Bánov - Hrad 1961.

Jiří Pavelčík

Na jaře roku 1961 se uskutečnila druhá etapa záchranného výzkumu, jímž se měly prozkoumat zbytky pravěkého osídlení v prostoru ohroženém komorovým odstřelem. Výzkum navázal na sondu 8/60¹/ ležící severně od místního hřbitova, kterou jsme v předchozí etapě zachytili dno kopulovité pece a v jejím okolí řadu nádob kultury bošáckého typu.

Sondou II/61 vedenou jižním směrem od sondy 8/60 jsme zachytili mohutný příkop přibližně 4 m široký a 210 - 230 cm hluboký. Jeho jižní strana je nižší než severní. Stratigrafická pozorování v příkopu a jeho okolí jasně ukazují, že byl vyhlouben po skončení bošáckého osídlení. Pouze ojedinělé bošácké střepy pronikly z obnažených kulturních vrstev do splachů v příkopu. Bošácká vrstva v příkopu byla částečně snesena a poněvadž terén zde mírně klesal, byla upravena lovinou, na níž jsme zjistili kamenný základ /zpevnění/ tělesa valu. Tím byl s konečnou platností vyřešen problém tzv. "kamenný dlážděný chodník" a "kamenné zídky", o nichž se mluví v protokolu o jednání komise u příležitosti výzkumu r. 1951. Sonda 7/60 současně ukázala, že některé části vnitřní stěny příkopu byly

v průběhu jeho funkce zpevněny kamennou dlažbou. Nedostatek kamenů v zásypu příkopu /i jediná jejich vrstva v místě zpevnění stěn/ nasvědčuje tomu, že val neměl čelní zeď budovanou z kamene, ale pouze, jak jsem již výše uvedl, zpevněný základ. Bližší podrobnosti o technickém a konstrukčním provedení valu se nám nepodařilo zjistit až na to, že k jeho budování bylo použito hlíny získané při hloubení příkopu. V průběhu věteřovsko-maďarovského osídlení dochází z blíže nezjištěných příčin k zanesení a zasypání příkopu a srovnání valu. Zasypání příkopu datuje tzv. mladoúnětický koflík s prohnutým hrdlem a rovným tělem-dnem, do něhož je vybrán důlek. Osídlení současné s dobou trvání fortifikace se nám nepodařilo zjistit stejně jako J. Poulíkovi^{2/} a Janu Pavelčíkovi^{3/} při předchozích výzkumech /1943, 1948 a 1951/, neboť na lomem nezničených plochách všude ležely na bošácké vrstvě šedé nebo šedožluté destruktivní vrstvy valu. Osídlení se zřejmě v tomto období soustřeďovalo více do středu hradiska a prostory v okolí opevnění zůstávaly nevyužity. Na suťových vrstvách i nad zasypáním příkopem a srovnáním valem rozkládá se sytě černá věteřovsko-maďarovská kulturní vrstva. Z ní získaný keramický materiál se v podstatě neliší od tvarů ze zásypů a destrukce. Pouze ojediněle ale zjišťujeme typy, nesoucí již prvky nastupující mohylové kultury.

Mimo příkop se nám na prozkoumané ploše východně a jižně od sondy 8/60 podařilo zjistit 6 jam a zbytky dvou bošáckých kopulovitých pecí. Tři z jam náleží středověkému hradu a lze je považovat za zásobnice. Dvě dížovité jámy datují zlomky věteřovsko-maďarovského keramického materiálu. Zahloubeny byly až v období "černé věteřovsko-maďarovské vrstvy". Menší nepravidelný objekt patří do období kultury bošáckého typu. Do téhož časového úseku náleží i pece P₁ a P₂/61. Z prvé z nich se dochovalo pouze torzo ve tvaru nepravidelného obdélníku a z druhé jsme našli jen západní stěnu. Zbytek zničila věteřovsko-maďarovská jáma.

Kulturní vrstvy poskytly běžný střepový věteřovsko-maďarovský materiál. Mezi ním zaujmou zlomky plecí větší nádoby, zdobené plastickými, vertikálními žebry, jejichž konce jsou vytaženy v krátké prohnuté lišty, takže ornament činí dojem obráceného Y. Hojná je i kostěná a parohová industrie, v níž převládají hachle na zpracování lněných vláken. Z bošácké vrstvy jsme získali mimo zlomky známých mísovitých a džbánkovitých tvarů dvouuché osudí. Rohy obou jeho uch, které se klenou přes linii oddělující hrdlo od těla, jsou vytaženy v plastické, sekané pásky. Horní dvě pásky jdou až k okraji a vytvářejí nad ním nízké hrotité pupíky. Z dalších nálezů zaslouží pozornost měděná trubička - korál ze svinutého měděného plechu a ze šedožlutého lupku vyřezaná, silně schematisovaná soška ženy.

P o z n á m k y:

- 1/ Jiří Pavelčík, Přehled výzkumů, Brno 1961, 48-49.
- 2/ Josef Poulík, Nálezová zpráva, Archiv AÚ ČSAV Brno.
- 3/ Jan Pavelčík, Nálezová zpráva, Archiv Musea JAK Uh. Brod.

Erforschung der Höhensiedlung Bánov-Hrad 1961. Zu den Hauptergebnissen der zweiten Etappe der Bergungsgrabung auf "Hrad" in Bánov, gehört die Feststellung der prähistorischen Fortifikation an. Auf Grund stratigraphischer Beobachtungen können wir diese der Věteřov-Maďarove Besiedlung zuschreiben. Die Befestigung

bildete ein 4 Meter breiter und 220cm tiefer Graben mit der südlichen /äusseren/ Mauer, die niedriger als die Nordwand ist und ein Wall, von dem es bloss möglich war, das von Steinen gefestigte Fundament festzustellen. Im Verlaufe der Věteřov Mařarovce Besiedlung kam es aus unbekanntem Gründen zu einer Verschüttung des Grabens und einer Abtragung des Walles, sodass sich die Niederlassung auch auf diesen erweiterte. Die Besiedlung, die gleichzeitig mit der Errichtung und Zeitdauer der Fortifikation wäre, konnten wir nicht feststellen, da die Fläche rund um sie nicht besiedelt war und der Kern der Niederlassung durch einen Steinbruch zerstört wurde. Das Material der Aufschüttungs- und Schuttschichten, welche direkt auf einer äneolithischen Kulturschicht oder in dem Graben liegen, hat die gleiche Zusammensetzung mit Funden aus der oberen, sie überdeckenden Ansiedlung. Wir stellen allerdings in ihr vereinzelt Formen mit Elementen der beginnenden Hügelgräberkultur fest.

Die untere äneolithische Ansiedlung gehört dem Typus Bošáca der Kultur mit kannelierter Keramik an. Die Grabung im Jahre 1961 bereicherte die unikate Keramiksammlung, in der vorhergehenden Etappe gewonnen, durch ein zweihenkeliges Gefäss. Von weiteren Funden wäre vor allem die aus graugrünem hiesigen Gestein geschnittene, stark schematisierte Frauengestalt zu erwähnen.

Pohřebiště zvoncovitých pohárů v Pustiměřských Prusích u Vyškova.

Karel Ludikovský

Tab. 18.

Při úpravě terénu buldozerem pro hospodářské stavby místního JZD bylo narušeno v Pustiměřích /Prusích/ u Vyškova pravěké pohřebiště. Rozkládalo se na mírném návrší, které se sklání západním směrem ke vsi a je podloženo sprašovými návršemi s poměrně mocnou vrstvou černozemi a ornice. Nálezisko je odděleno pouze silnicí a úzkým pruhem země od místní cihelny, známé již dříve hroby z doby bronzové, slovanské a p. l/. Je tedy třeba uvažovat o přímé souvislosti všech kulturně shodných nálezů.

Odkryvem v r. 1961 byly mimo hroby s kulturou zvoncovitých pohárů zjištěny i hroby halštatské a ojedinělý hrob slovanský. Celkem bylo zachráněno 12 hrobů uložených /alespoň z části/ v pravidelných řadách. Podle údajů řidiče buldozeru byl nejméně stejný počet hrobů zničen. Ze zachráněných hrobů: Hr.1 /zvon.poháry, žárový; 4 nádoby/.-Hr.2 /Zvon.poháry, kostrový, orientace S-J; džbánky a mísa/.-Hr.3 /zvon.poháry, kostrový, rozrušen; 2/?/ nádoby/.- Hr.4 /zvon.poháry, kostrový, JV-SZ; kamen.nátepní destička, zvíř.kosti, 2 džbánky a mísa/.-Hr.5 /zvon.poháry, rozrušen, žár?, 1 džbánky a 1 mísa/.-Hr.6. /halštatský žárový v oválné jámě SZ-JV; 4 nádoby/.- Hr.7 /zvon. poháry, kostrový, J-S, 2 džbánky a 1 mísa/.-Hr.8 /zvon.poháry, kostrový, JZ-SV, 20 knoflíků s "V" vrtáním, 2 džbánky a 2 mísy/.- Hr.9 /halštatský žár.hrob v kamen.obložení, 13 nádob/.-Hr.10 /zvon.poháry, kostrový, J-S; 3 džbánky a 1 mísa/.-Hr.11/slovan.kostr.V-Z;nádobka a provrt.kost/.

Z celkového počtu zachráněných hrobů náleží lidu s kulturou zvoncovitých

P ř e h l e d v ý z k u m ů 1961.

Vydává: Archeologický ústav ČSAV, pobočka v Brně,
Stalinovy sady 19/23.

Odpovědný redaktor: PhDr. et Dr. Sc. Josef Poulík.

Redaktoři : PhDr. Jiří Říhovský a PhDr. Anna Medunová.

Překlady: prom.hist R. Tichý a E. Tichá.

Kresby: B. Ludíková.

Na titulní stránce: Rozvinutý ornament stříbrného gombíku z hrobu 11
od 7. kostela.

Vydáno jako rukopis - 350 kusů - neprodejné.